

แนวทางการพัฒนาระบบการเงิน สหกรณ์ที่เกื้อหนุนการพึ่งพาตนเอง และร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์

เวทีรับฟังความคิดเห็นผู้นำสหกรณ์ออมทรัพย์
สำหรับ... “แนวทางการพัฒนาระบบการเงินสหกรณ์ที่เกื้อหนุนพึ่งพาตนเอง
และการร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์”

สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ (สว.สก.)

ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจาก ชสอ. สำหรับ
โครงการวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบการเงิน
สหกรณ์ที่เกื้อหนุนการพึ่งพาตนเองและร่วมมือกัน
ระหว่างสหกรณ์” ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมิน
สถานการณ์ระบบที่เกี่ยวข้องที่ชี้ให้เห็นโอกาส อุปสรรค
จุดแข็ง และจุดอ่อนของขบวนการสหกรณ์ออมทรัพย์
โดยจัดเวทีถกพหุสัปดาห์ความคิดเห็นระหว่างผู้นำขบวนการ
สหกรณ์ออมทรัพย์ นักวิชาการ และฝ่ายกำหนดนโยบาย
สถาบันการเงิน เพื่อเสนอแนะรูปแบบและแนวทางการพัฒนา
โครงสร้างพื้นฐานและระบบการเงินที่เกื้อหนุนพึ่งพา
และร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์ เพื่อวางกรอบทิศทาง
การดำเนินงานของ ชสอ. ในฐานะองค์กรกลาง
ของขบวนการสหกรณ์ออมทรัพย์ไทย

โดยโครงการนี้มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาการ
สหกรณ์ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2550-2554) ยุทธศาสตร์ที่ 5 เรื่อง
การพัฒนาระบบการเงินสหกรณ์ที่เกื้อหนุนการพึ่งพาตนเอง
และการร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์ ซึ่งมีแผนงานอยู่ด้วยกัน

ทั้งหมด 7 แผน เช่น การรณรงค์ให้สหกรณ์มีกลไกการสะสม
ทุนจากแหล่งทุนภายใน การพัฒนากลไกการประกันและลด
ความเสี่ยงทางการเงิน หรือการเชื่อมโยงให้เกิดการสนับสนุน
ด้านการเงินกลุ่มสหกรณ์ เป็นต้น

นักวิจัยโครงการฯ มีแผนงานในการจัดเวทีเพื่อรับฟัง
ความคิดเห็นจากผู้นำสหกรณ์ออมทรัพย์ทั่วประเทศ เพื่อระดม
สมองและรวบรวมข้อมูลความต้องการที่แท้จริงของสมาชิก โดย
เมื่อวันศุกร์ที่ 14 มกราคม ที่ผ่านมา ณ ห้องนันทรี 2 อาคาร
เศ.ยู. โสม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้มีการจัดเวที “แนวทาง
การพัฒนาระบบการเงินสหกรณ์ที่เกื้อหนุนการพึ่งพาตนเอง
และการร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์” ครั้งที่ 1 ขึ้น เพื่อรับฟัง
ความคิดเห็นจากผู้นำสหกรณ์ออมทรัพย์ในเขตกรุงเทพฯ และ
ปริมณฑล ตัวอย่างเช่น **คุณอนันต์ ชาตรุประชีวิน** ผู้จัดการ
ใหญ่ ชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย จำกัด (ชสอ.)
คุณจินดา กาญจนเกียรติ ประธานกรรมการดำเนินการสหกรณ์
ออมทรัพย์ ธ.ก.ส. จำกัด **คุณฤกษ์ชัย รัตนสาร** รองประธาน
กรรมการดำเนินการ สอ. กฟพ. จำกัด และ **คุณชววิทย์
บุญญศิลาจารย์** ผู้จัดการสหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัย
มหิดล จำกัด เป็นต้น

โดยงานนี้ **คุณเฉลิมพล ดุลสัมพันธ์** ประธานกรรมการดำเนินการ ชสอ. ให้เกียรติมาเป็นประธานกล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมเวทีทุกท่าน จากนั้น รศ. จุฬาทิพย์ ภักธราวาท ผู้อำนวยการ สว.สก. หัวหน้าโครงการวิจัย กล่าวชี้แจงความเป็นมาของโครงการและวัตถุประสงค์ พร้อมกับเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นโดยภาคเข้าเป็นการอภิปรายในหัวเรื่อง **“ทิศทางการบริหารเงินของสหกรณ์... อุปสรรคที่เผชิญ”** ซึ่งผู้นำสหกรณ์ออมทรัพย์แต่ละท่านได้ให้ข้อคิดเห็นต่างๆ กันดังต่อไปนี้

คุณเฉลิมพล ดุลสัมพันธ์:

ประธานกรรมการดำเนินการ ชสอ.

“อุปสรรคในการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ คือ ตามหลักการของสหกรณ์ที่แท้จริงมีเป้าหมายคือ มุ่งเน้นทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม แต่ส่วนใหญ่

มักละเลยด้านสังคมไปเน้นด้านเศรษฐกิจโดยเฉพาะเรื่องเงินปันผลเท่านั้น สำหรับทุนของ สอ. ยิ่งโตมากขึ้นเท่าไร ทุนภายในก็ยิ่งลดลงโดยเฉพาะทุนสำรอง จึงควรต้องให้ทุกคนเห็นความสำคัญของทุนสำรอง ที่ตามกฎหมายกำหนดให้ต้องไม่น้อยกว่า 10% ซึ่งส่วนมากก็จะมีเพียง 10% ตามระเบียบเท่านั้น ทั้งที่จริงควรต้องสร้างความมั่นคงในระยะยาวโดยการจัดสรรเงินทุนสำรองให้มากขึ้น เพื่อนำไปสู่การจัดสรรสวัสดิการที่ดีให้แก่สมาชิก ซึ่ง สอ. ต้องตระหนักและให้ความสำคัญกับความเสถียรในอนาคตเพิ่มมากขึ้นด้วย”

พ. สบเกียรติ ราตรีศรี:

ประธานกรรมการดำเนินการสหกรณ์ออมทรัพย์วิจิตรพยาบาล จำกัด

“เงินที่สหกรณ์มีไม่ใช่เงินของประธานหรือคณะกรรมการ แต่เป็นเงินของสมาชิกทุกคน เพราะฉะนั้นกระบวนการตัดสินใจต่างๆ ต้องใช้ขั้นตอนมากกว่าปกติ จึงส่งผลให้ต้องใช้เวลาในการดำเนินงานต่างๆ มากกว่าปกติ และธุรกรรมที่จะทำมักถูกจำกัดขอบเขตด้วยระเบียบวาระแห่งชาติ จึงไม่สามารถเสี่ยงได้ ส่งผลให้บางครั้งเสียโอกาสหลายๆ อย่าง เช่น การปล่อยกู้ต่างประเทศ นอกจากนี้เรื่องจริยธรรมและคุณธรรมและความประสงค์ที่ซ่อนเร้น หรือภาพลักษณ์ที่จะสร้างความเชื่อถือและความไว้วางใจต่อกันก็เป็นเรื่องที่สำคัญเช่นกัน”

คุณวิชัยs การ์ด:

ผู้จัดการสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงาน ชสมก. จำกัด

“การประชุมเรื่องงานสหกรณ์นั้นส่วนมากมักไม่ได้แก้ปัญหาให้สหกรณ์ได้อย่างแท้จริง สำหรับอุปสรรคที่สหกรณ์ต้องเผชิญในการบริหารงานนั้น เช่น บางสหกรณ์นำเงินทุนจากต่างชาติเข้ามาแล้วปล่อยให้รายอื่นกู้ ทำให้เงินที่ได้มาต้องส่งกลับไปยังต่างประเทศ ส่งผลให้ สอ.ไทยไม่เหลืออะไรเลย ซึ่งต้องรณรงค์ให้ความรู้แก่สหกรณ์เหล่านี้ว่าไม่ควรดำเนินงานแบบนี้”

อาจารย์ไพโรจน์ ลิ้มศรีสกุลวงศ์:

อาจารย์ภาควิชาสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มก.

“ควรมองภาพรวมของทิศทางเศรษฐกิจที่สหกรณ์ต้องเผชิญ สหกรณ์ออมทรัพย์ไม่ควรประมาทในการบริหารเงิน และการบริหารความเสี่ยง สำหรับทิศทางบริหารนั้น สอ. ควรต้องดูการแข่งขันของการระดมเงินฝากว่าควรจะทำอย่างไร ไม่ต้องกังวลว่าเงินเหลือมากแล้วต้องหาทางไปลงทุนหรือทำอะไรต่อไป สิ่งสำคัญที่สุดคือสหกรณ์ต้องวางแผนบริหารเงินตั้งแต่เนิ่นๆ”

คุณชวัญญ์ บุญญกุลสารย:

ผู้จัดการสหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยมหิดล จำกัด

“ลักษณะเงินกู้ยืมที่เปลี่ยนไปเนื่องจากสหกรณ์ต่างๆ ต้องบริการสมาชิก จึงต้องหาแหล่งเงินทุน เพราะฉะนั้นการระดมทุนในบางครั้งจึงต้องไปหา สอ. ขนาดใหญ่ เมื่อมีการขยาย สอ. มากประเภทขึ้น จึงต้องหาแหล่งทุนมากขึ้น และต้องดึงดูดสมาชิกให้มาฝากเงินมากขึ้นด้วยอัตราดอกเบี้ยที่สูงกว่า จึงเห็นว่าควรมีการคุ้มครองเงินฝากเพื่อความมั่นคงด้วยสำหรับการอบรมสัมมนานี้ยังขาดเรื่องการเสริมสร้างวินัยการมีส่วนร่วมในสหกรณ์ และความศรัทธาต่อองค์กร”

คุณวิที วงศ์เพชร:

ผู้จัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ครุฑนันทบุรี จำกัด

“ควรนำโครงสร้างการบริหารที่ดีเข้ามาพูดคุยกันในเวที

นี้ โดยอาจแบ่งโครงสร้างทั้ง 7 ประเภท ได้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มหัวขบวนที่จะสามารถนำมาเป็นกลุ่มทุน กลุ่มที่สองคือกลุ่มที่ยังน่าเป็นห่วง เช่น เกษตรกร หรือเรียกว่ากลุ่มผู้ผลิต และกลุ่มที่สามคือกลุ่มที่มีการบริหารที่ดีอยู่แล้ว เช่น ชุมชุมสหกรณ์ร้านค้า ซึ่งดำเนินทั้ง 3 แหล่งมาแบ่งปันกันแล้วนำไปดำเนินการน่าจะเป็นประโยชน์ได้ โดยถ้านำกลุ่มทุนหลักๆ มาเป็นตัวตั้งแล้วนำกลุ่มเกษตรกรดีๆ เข้ามากู้ยืมไปต่อยอด ถ้าทำได้น่าจะเป็นสิ่งที่ดี แต่สิ่งสำคัญคือต้องพัฒนาคนด้วย”

คุณอุทัย ศรีเทพ:

กรรมการดำเนินการ สสอ.

“เทคโนโลยีของ สอ. ไม่ได้พัฒนาตามธนาคารพาณิชย์อื่น ทำให้สมาชิกไม่สามารถทำธุรกรรมตลอด 24 ชั่วโมงเช่นเดียวกับธนาคารพาณิชย์ได้ สำหรับ สอ. ที่มีขนาดใหญ่ มีสมาชิกจำนวนมากอยู่ในหลายๆ ส่วน จึงจำเป็นต้องพัฒนาเทคโนโลยีเหล่านี้เพิ่มมากขึ้นเพื่อรองรับบริการการทำธุรกรรมของสมาชิกได้ตลอดเวลา เพื่อให้สามารถแข่งขันกับธนาคารพาณิชย์คู่แข่งได้”

คุณจินดา กาญจนภักดิ์:

ประธานกรรมการดำเนินการ สอ. ธ.ก.ส. จำกัด

“ส่วนหนึ่งของอุปสรรคในการดำเนินงาน สอ. คือพนักงานขาดวินัย ทั้งๆ ที่มีความรู้แต่ไม่นำไปปฏิบัติ อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับเงินปันผลมากเกินไป ทั้งที่จริงแล้วควรเพิ่มทุนสำรองให้มากขึ้นเพื่อลดความเสี่ยงในการบริหารการเงิน และควรดูแลสมาชิกให้ดี ต้องไม่ให้เงินปันผลมากเกินไป เพราะ สอ. เองก็จะเกิดภาวะความเสี่ยงเพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน”

คุณอุภชัย รัตตสาร:

รองประธานกรรมการดำเนินการ สอ. กฟผ. จำกัด

“กรมส่งเสริมสหกรณ์ควรต้องพิจารณาให้สมาชิกสหกรณ์ฯ ถอนหุ้นได้ในกรณีที่สมาชิกมากกว่า 20 ปีขึ้นไป แล้วนำเข้าอีกบัญชีหนึ่งที่จะได้ดอกเบี้ยมากขึ้นเพื่อให้

ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่เป็นสมาชิกมาอย่างยาวนานอีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ยังเห็นว่ามูลค่าหุ้นนั้นคิดธรรมดา เนื่องจากสมาชิกเก่าแก่จะไม่ได้ค่าหุ้นเพิ่มขึ้น ดังนั้นสมาชิกปัจจุบันจะได้เปรียบกว่าสมาชิกเก่า ซึ่งเห็นว่าเป็นไม่ยุติธรรมนัก ดังนั้นจึงอยากเห็นเรื่องความยุติธรรม (Fairness) สำหรับสมาชิกทุกคนทั้งเก่าและใหม่ด้วย”

คุณสิริพชนิ์ก ชิตญาติ:

รอง ผจก.สนง.วัดเลียบ สอ.สหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจการไฟฟ้านครหลวง

“สหกรณ์ที่ส่งเสริมให้สมาชิกกู้ อาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้สมาชิกเสียวินัยในการใช้เงิน และเห็นว่าเป็นวัฒนธรรมองค์กรที่ไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง ควรหันมาส่งเสริมเรื่องคุณธรรม และจริยธรรมให้แก่สมาชิกสหกรณ์ พร้อมกับเน้นเรื่องการกินดีอยู่ดี โดยนำผลกำไรมาใช้ในด้านการบริการแก่สมาชิกได้รับประโยชน์จะดีกว่า”

คุณชรินทร์ทิพย์ หงส์วานิช:

ผู้จัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ที่ทีเอ็นแอนด์ที จำกัด

“ควรหันมาทบทวนว่าหลักการสหกรณ์คืออะไร การที่ สอ. บริหารด้วยการเก็บทุนสำรองต่ำที่สุดตามที่กฎหมายกำหนด และให้ปันผลมากที่สุด เพราะอะไร การที่ไม่มีสวัสดิการสำหรับสมาชิก หรือมีน้อยมากนั้น เนื่องจากคณะกรรมการบริหารไม่คำนึงถึงเรื่องการบริหารความเสี่ยงโดยการเก็บทุนสำรอง แต่คำนึงถึงเงินปันผลเป็นหลักใหญ่เท่านั้น เมื่อเกิดวิกฤตจึงมักประสบปัญหา”

คุณสำราญ ศิริวัตร:

รองประธานกรรมการดำเนินการสหกรณ์ออมทรัพย์กรมอนามัย จำกัด

“สำหรับอุปสรรคในการบริหารเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ส่วนหนึ่งเป็นเพราะกรรมการที่เข้ามาบริหารมักไม่ค่อยรู้วิธีสหกรณ์ จึงเห็นว่าควรมีการกำหนดข้อบังคับให้ผู้ที่เข้ามาเป็นกรรมการต้องผ่านการอบรมหลักสูตรบางอย่างสำหรับการบริหารงาน สอ. ก่อน

จากประสบการณ์ที่ผ่านมาในเรื่องการเชื่อมโยงกับ

ชุมนุมร้านสหกรณ์และสหกรณ์ออมทรัพย์ ได้มีการช่วยเหลือเกื้อหนุนกันอยู่บ้าง เนื่องจากปัจจุบันได้เริ่มเข้าไปช่วยเหลือสหกรณ์ต่างประเภท เช่น สหกรณ์การเกษตร ทั้งๆ ที่รับรู้แล้วว่ามีความเสี่ยงสูง ซึ่งต้องอาศัยความเชื่อใจในกลุ่มสหกรณ์ด้วยกันเพื่อความก้าวหน้าของการสหกรณ์ จึงคาดว่าอนาคตกระบวนการสหกรณ์ต้องไปได้ดี ถ้ามีการร่วมมือกันได้จะเกิดความมั่นคงตามมาในที่สุด”

คุณอนันต์ ชาตรุประชีวิน:

ผู้จัดการใหญ่ ชสอ.

“สิ่งที่น่าเป็นห่วงคือ วินัยในการบริหารเงินที่มีแนวโน้มบั่นทอนและทำลายระบบการบริหารและภาพลักษณ์ที่ดีของชสอ. ซึ่งสิ่งสำคัญคือควรต้องคำนึงถึง

สภาพคล่องเป็นอันดับแรก และคำนึงถึงรายได้เป็นอันดับรอง **เนื่องจาก ชสอ. เราเป็นสถาบันการเงินที่พัฒนาคุณภาพชีวิตแก่สมาชิก** ซึ่งเป็นจุดแข็งของ ชสอ. เพราะเราไม่สามารถแข่งขันกับธนาคารพาณิชย์ด้วยราคาหรือผลตอบแทนได้

นอกจากนี้ควรนำเงินที่ได้จากการยกเว้นภาษีของรัฐบาลไปทำประโยชน์ให้แก่สมาชิกและชุมชนจึงจะเกิดประโยชน์และสนองต่อวัตถุประสงค์ของระบบสหกรณ์ที่แท้จริง ดังนั้น ชสอ. ควรสร้างอัตลักษณ์ของสหกรณ์ให้โดดเด่น และควรสร้างมาตรฐานการดำเนินงานของทุก ชสอ. ให้เท่าเทียมกัน **ควรมี “มาตรฐานการดำเนินงานขั้นต่ำ”** แล้วจะนำไปสู่การเชื่อมโยงกันได้ทุกสหกรณ์ และเรื่องกรอบธรรมาภิบาลเป็นอีกหนึ่งสิ่งที่สำคัญที่ควรมีแนวปฏิบัติที่ดี ท้ายที่สุดควรมีขอบข่ายงาน (Framework) ออกมาเป็น Best Practice เป็นแนวปฏิบัติสำหรับให้ผู้ปฏิบัติงานกับสหกรณ์ออมทรัพย์มีความเข้าใจและปฏิบัติตามได้อย่างเป็นมาตรฐานด้วย”

คุณอนันต์ให้ความคิดเห็นก่อนจบเวทีในภาคเช้าไว้อย่างน่าประทับใจ จากนั้นเมื่อพักรับประทานอาหารกลางวันเรียบร้อยแล้วจึงได้เวลาของเวทีในภาคบ่าย ซึ่งเป็นเวทีเพื่อระดมความคิดเห็นสำหรับสิ่งจำเป็นหรือเงื่อนไข และปัจจัยความสำเร็จในการ **“มองอนาคตสำหรับการพัฒนาระบบการเงินที่พึ่งพาตนเองและการร่วมมือกัน”** โดยผู้เข้าร่วมเวทีทั้งหมดได้ให้ข้อคิดเห็นโดยสรุปว่า

อนาคตสำหรับการพัฒนาระบบการเงินที่พึ่งพาตนเองและการร่วมมือกันนั้น สิ่งจำเป็นคือต้องมีสถาบันที่น่าเชื่อถือเข้ามารับประกันความเสี่ยงให้แก่สหกรณ์ออมทรัพย์ เช่นกรณีที่จะให้สหกรณ์การเกษตรจะเข้ามากู้ยืมเงินลงทุนจากสหกรณ์

ออมทรัพย์ที่มีเงินเหลือนั้น รัฐบาลควรช่วยประกันความเสี่ยง ส่วน ชสอ. เองก็ควรให้ความสำคัญกับการเก็บเงินในกองทุนสำรอง เพื่อลดความเสี่ยงของตัวเองในอนาคตด้วยเช่นกัน และควรเน้นเรื่องการเพิ่มทุนสวัสดิการเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตให้แก่สมาชิกแทนการเน้นเรื่องเงินปันผล ส่วนเรื่องหุ้นของสมาชิกเก่าแก่นั้นควรมีต้นทุนที่สูงขึ้นตามระยะเวลาการเป็นสมาชิกด้วยเพื่อความเป็นธรรม สำหรับการสาธารณะนั้น ชสอ. ควรเข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชนด้วยเช่นกันเนื่องจาก ชสอ. ได้รับการลดภาษีจากสรรพากรเป็นกรณีพิเศษอยู่แล้วจึงควรนำเงินส่วนนั้นกลับสู่สังคมส่วนรวมบ้าง

นอกจากนี้ควรมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะสมัครเข้าเป็นกรรมการบริหาร ชสอ. เพื่อคัดกรองผู้ที่เข้ามาเป็นตัวแทนของสมาชิกให้มีความเข้าใจในอุดมการณ์และหลักการของสหกรณ์อย่างแท้จริง พร้อมกับให้ความรู้แก่กรรมการและสมาชิกเพื่อให้เข้าใจในหลักการของสหกรณ์อย่างถ่องแท้ยิ่งขึ้น ซึ่งควรรู้ทั้งสิทธิและหน้าที่ของสมาชิกที่ดี นอกจากนี้ยังควรรณรงค์เรื่องระเบียบวินัยในการใช้เงินของสมาชิก พร้อมกับการทำบัญชีครัวเรือน โดยเฉพาะในสมาชิกกลุ่มที่มีปัญหาเป็นหนี้ซ้ำซ้อนเพื่อลดความเสี่ยงแก่ตัวสหกรณ์ออมทรัพย์เองด้วย

จะเห็นได้ว่าองค์ความรู้เป็นเรื่องสำคัญทั้งต่อสมาชิกเจ้าหน้าที่ กรรมการ หรือผู้นำสหกรณ์ออมทรัพย์ ซึ่งทุกคนต้องมีวัตถุประสงค์และจุดหมายปลายทางที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแล้วงานของ ชสอ. เราจะสามารถดำเนินไปได้ด้วยดี หลังจากนี้สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ยังจะจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นผู้นำสหกรณ์ออมทรัพย์ต่อไปอีก 3 เวที เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้นำ ชสอ. ให้ครบทุกภาคทั่วประเทศ และหวังว่าในที่สุดพวกเราจะหาข้อสรุปแนวทางการพัฒนาระบบการเงินสหกรณ์ที่เอื้อหนุนการพึ่งพาตนเองและเกื้อหนุนการร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์ได้อย่างเหมาะสมและดีที่สุดในที่สุดต่อไป

